

DĖSTYTOJŲ IR STUDENTŲ POŽIŪRIS Į TRADICINĮ MOKYMĄ IR MOKYMĄSI BENDRADARBIAUJANT

Danguolė Beresnevičienė ir Margarita Teresevičienė

Vytauto Didžiojo universitetas

ĮVADAS

Vykstant švietimo reformai, vis daugiau dėmesio skiriama ir mokytojų rengimo inovacijoms. Vis dažniau pabrėžiama netradicinių mokymo metodų diegimo rengiant mokytojus svarba. Bendrosios programos, apibrėždamos dalyko paskirtį, ugdymo tikslus bei mokymo uždavinius, atskirai aptaria kiekvieno dalyko didaktines nuostatas. Šiose didaktinėse nuostatose pabrėžiama aktyvesnių mokymo metodų svarba mokant mokinį prasmingiau išmokyti dėstomąją medžiagą. Pasiūlytos bendrosios programos mokytojui suteikia daugiau laisvės sudarant ir individualesnes mokymo programas, atsižvelgiant į regiono, mokyklos bei mokinių poreikius. Pateikus bendrąsias programas pedagoginės visuomenės svarstymui, jų autoriai gauna nemažai klausimų, pasiūlymų ir abejonių.

Bendrųjų programų diegimas į praktiką yra glaudžiai susijęs su mokytojų rengimo bei jų kvalifikacijos kėlimo naujovėmis. Kitų šalių patyrimas rodo, kad mokyklų programų naujovės yra neįmanomos be efektyvių mokymo ir mokymosi metodų panaudojimo (Bramlet R. R., 1994, Cooper P., McIntire D., 1994, Dunne E., Bennett N., Austin L., 1993, Kyriacou Ch., Wilkins M., 1993) bei socialinės-psichologinės perspektyvos klasės darbo organizavimo atžvilgiu įgyjimo (Johnson D. W., Johnson R. T., Smith R. A., 1991).

Norint įdiegti išsamesnius mokymo metodus – tiek tradicinius, tiek ir aktyviuosius (mokymasis grupėse, mokymasis bendradarbiaujant, mokymasis komandose ir kt.) – vidurinėse mokyklose, mokytojai turėtų būti supažindinami su jais jau mokytojų rengimo bei kvalifikacijos kėlimo institucijose.

Studentų mokytojų mokymas Vytauto Didžiojo universiteto Pedagogikos centre magistrantūros studijų metu vyko įvairiais metodais:

- jie buvo mokomi tradicinėse paskaitose,
- mokėsi diskusijose bei seminaruose,
- mokėsi mokymosi bendradarbiaujant metodu.

Šio *tyrimo tikslas* yra daugiau sužinoti apie universitetų dėstytojų bei studentų mokytojų požiūrį į tradicinį mokymą ir mokymąsi bendradarbiaujant.

METODIKA

Tiriamieji. Tyrimas vyko Vytauto Didžiojo bei Vilniaus pedagoginiame universitetuose. Tyrime dalyvavo 15 abiejų universitetų dėstytojų bei 45 VDU studentai, dirbantys vidurinėse bendrojo lavinimo mokyklose. Visi studentai turėjo bakalauro diplomus ir studijavo taikomosios pedagogikos magistrantūroje. Visi tyrime dalyvavę VDU ir VPU dėstytojai turėjo įvairius daktaro laipsnius – edukologijos, psichologijos, filosofijos bei matematikos.

Tyrimo metodas. Tyrimo dalyviams buvo pateiktos dvi semantinio diferencinio tipo skalės. Viena jų buvo skirta dėstytojams ir jų buvo prašoma anonimiškai įvertinti mokymą tradicinėse paskaitose bei mokymą mokymosi bendradarbiaujant situacijose. Kita analogiškų 18 bipoliarinių vertinimų skalė buvo pateikta studentams, prašant jų anonimiškai įvertinti mokymąsi tradicinėse paskaitose ir mokymąsi mokymosi bendradarbiaujant situacijose.

REZULTATAI

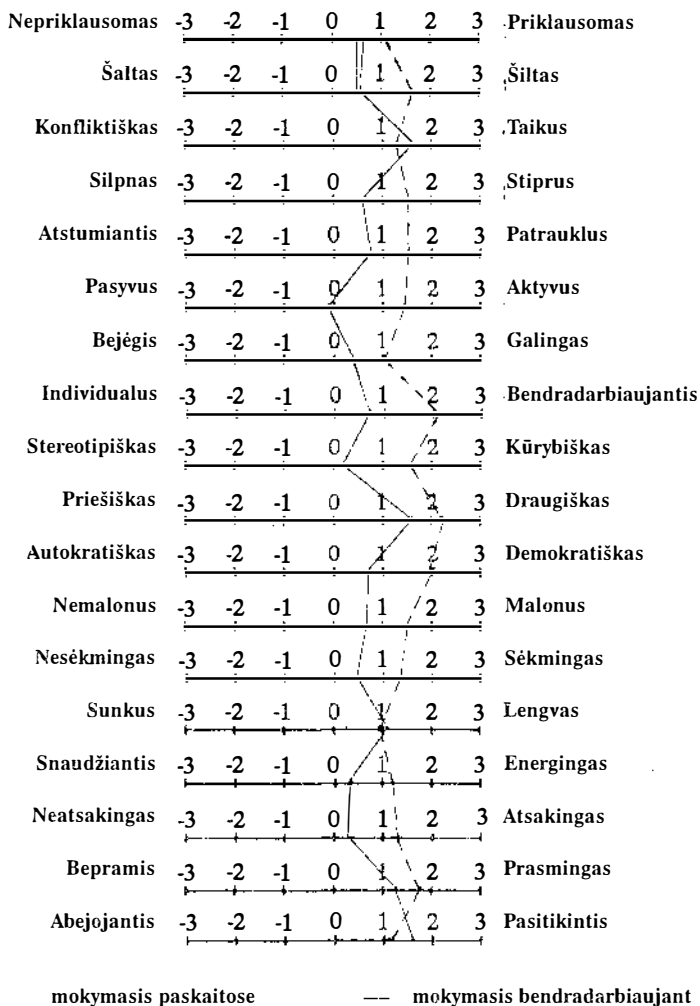
Gauti duomenys parodė, kad studentai mokytojai daug pozityviau vertina mokymąsi grupėse nei tradicinėse paskaitose. Mokymąsi mokymosi bendradarbiaujant situacijose studentai vertino kaip „šiltesnį“ ($p = 0,001$), „stipresnį“ ($p < 0,001$), „patrauklesnį“ ($p < 0,01$), „galingesnį“ ($p < 0,005$), daugiau „bendradarbiaujantį“ ($p < 0,001$), „kūrybiškesnį“ ($p = 0,0001$), „draugiškesnį“ ($p < 0,01$), „demokratiškesnį“ ($p < 0,001$), „malonesnį“ ($p < 0,01$), „aktyvesnį“ ($p < 0,0001$), „energingesnį“ ($p < 0,01$), „atsakingesnį“ ($p < 0,01$) ir „prasmingesnį“ ($p < 0,05$) už mokymąsi tradicinėse paskaitose universitete (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Studentų požiūris į mokymąsi bendradarbiaujant ir paskaitose

Požymis		Mokymasis paskaitose		Mokymasis bendraujant		t	p
		\bar{x}	σ	\bar{x}	σ		
Priklausomas	P1	0,7111	1,392	1,022	1,6305	-1,139	n.s
Šiltas	P2	.0,600	1,2135	1,711	1,036	-4,792	0,0001
Taikus	P3	1,5778	1,305	1,133	1,604	1,367	n.s
Stiprus	P4	0,622	1,2115	1,533	1,342	-3,5885	<0,001
Patrauklus	P5	0,822	1,353	1,533	1,272	-2,897	<0,01
Aktyvus	P6	-0,133	1,937	1,444	1,390	-4,599	0,0001
Galingas	P7	0,444	1,235	1,022	1,252	-3,095	<0,005
Bendradarbiaujantis	P8	0,822	1,849	2,088	1,083	-3,938	0,0003
Kūrybiškas	P9	0,200	1,7003	1,644	1,433	-4,192	0,0001
Draugiškas	P10	1,600	1,372	2,200	0,944	-2,771	<0,01
Demokratiškas	P11	0,8222	1,874	1,978	1,118	-3,992	0,0002
Malonus	P12	0,800	1,5315	1,511	1,359	-2,762	0,01
Sėkmingas	P13	0,933	1,304	1,400	1,388	-2,005	n.s.
Lengvas	P14	1,0667	1,136	0,978	1,469	0,330	n.s.
Energingas	P15	0,267	1,492	0,200	1,289	-3,317	<0,01
Veiklus	P16	0,335	1,554	1,365	1,228	-3,433	<0,005
Atsakingas	P17	0,311	1,443	1,133	1,561	-3,252	0,002
Prasmingas	P18	1,311	1,362	1,800	1,342	-2,162	<0,05
Pasitikintis	P19	1,067	1,053	1,200	1,254	-0,658	n.s.

Mokymąsi tradicinėse paskaitose studentai mokytojai vertino kaip „pasyvesnį“, mažiau „atsakingą“, mažiau „demokratišką“ ir daugiau „snaudžiantį“ negu mokymąsi bendradarbiaujant (žr. 1 pav.).

Universitetų dėstytojai, panašiai kaip ir studentai mokytojai, pozityviau vertino mokymą dirbant su studentais mokymosi bendradarbiaujant metodu negu mokymą tradicinėse paskaitose. Mokymą bendradarbiaujant universitetų dėstytojai vertino kaip „šiltesnį“ ($p < 0,05$), „aktyvesnį“, ($p < 0,01$), „bendradarbiaujantį“ ($p < 0,01$), „kūrybiškesnį“ ($p < 0,05$), „draugiškesnį“ ($p < 0,05$), „demokratiškesnį“ ($p < 0,01$), „energingesnį“ ($p < 0,01$) ir „atsakingesnį“ ($p < 0,05$) už mokymą tradicinėse paskaitose (žr. 2 lentelę).

1 pav. Studentų požiūris į mokymąsi bendradarbiaujant ir mokymąsi paskaitose

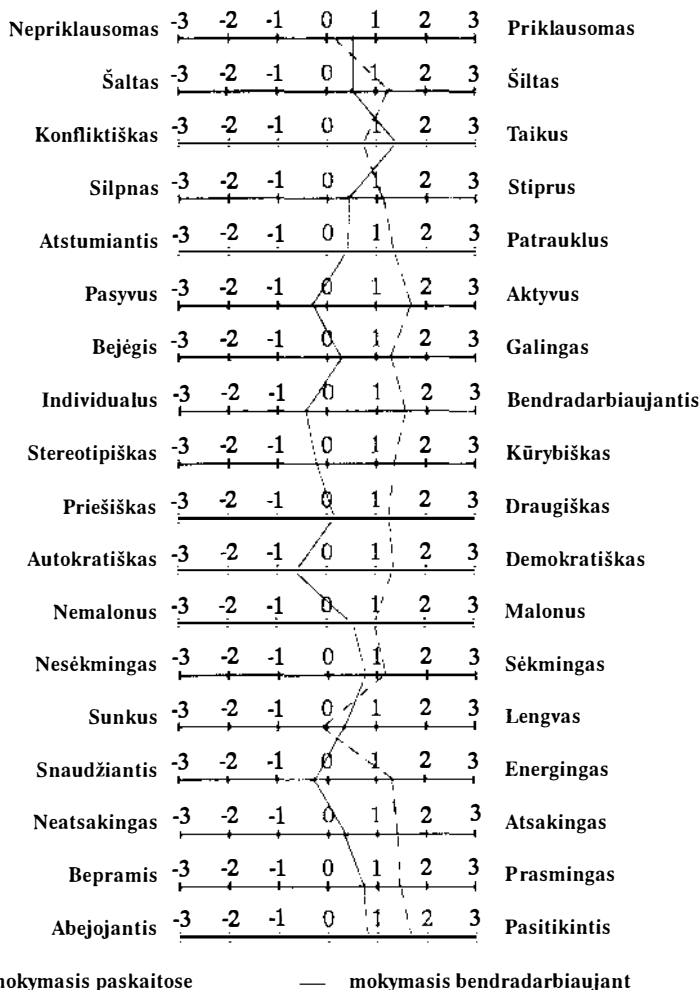
Skirtingai nei studentai, dėstytojai savo paskaitas vertino kiek kritiškiau, nors šiaip abi tiriamųjų grupės pozityviau vertino pedagoginį procesą mokymosi bendradarbiaujant situacijose nei tradicinėse paskaitose tiek mokymo, tiek mokymosi prasmėmis (žr. 1 ir 2 pav.).

2 lentelė. Dėstytojų požiūris į mokymąsi bendradarbiaujant ir paskaitose

Požymis		Mokymasis paskaitose		Mokymasis bendraujant		t	p
		\bar{x}	σ	\bar{x}	σ		
Priklausomas	P1	0,500	1,743	0,071	1,685	0,553	n.s
Šiltas	P2	-0,500	1,092	1,357	1,151	-2,604	<0,05
Taikus	P3	1,500	1,1602	0,714	1,541	1,668	n.s
Stiprus	P4	0,429	1,284	1,143	1,292	-1,472	n.s.
Patrauklus	P5	0,428	1,603	1,357	1,692	-1,410	n.s.
Aktyvus	P6	-0,286	1,637	1,714	1,684	-3,095	<0,01
Galingas	P7	0,357	1,489	1,286	0,994	-1,912	n.s.
Bendradarbiaujantis	P8	-0,500	1,911	1,571	1,452	-3,416	<0,005
Kūrybiškas	P9	-0,214	1,762	1,357	1,781	-2,441	<0,05
Draugiškas	P10	0,143	1,703	1,286	1,267	-2,828	<0,05
Demokratiškas	P11	-0,714	1,773	1,357	1,823	-3,106	<0,01
Malonus	P12	0,571	1,741	0,929	1,591	-0,716	n.s.
Sėkmingas	P13	0,786	1,311	1,143	1,460	-0,924	n.s.
Lengvas	P14	0,357	1,692	-0,071	1,940	0,877	n.s.
Energingas	P15	-0,286	1,773	1,357	1,393	-3,296	<0,01
Veiklus	P16	-0,143	1,703	1,286	1,326	-2,859	<0,05
Atsakingas	P17	0,429	1,452	1,429	1,503	-2,188	0,05
Prasmingas	P18	0,714	1,773	1,429	1,342	-1,681	n.s.
Pasitikintis	P19	0,785	1,847	1,643	1,151	-1,79	n.s.

Lyginant studentų ir dėstytojų požiūrį į mokymą(si) bendradarbiaujant, galima pastebėti, kad dėstytojai, priešingai negu studentai, mokymą bendradarbiaujant vertino kaip „sunkesnį“ ($p < 0,05$), o studentai mokytojai mokymąsi bendradarbiaujant vertino kaip „draugiškesnį“ už tradicinį mokymą(si) paskaitose.

Lyginant abiejų grupių tiriamųjų požiūrį į tradicinę didaktiką, buvo pastebėta, kad studentai mokytojai pozityviau vertino mokymąsi paskaitose, tačiau statistškai reikšmingų skirtumų pastebėta lyginant vertinimus pagal parametrus „bendradarbiaujantis“ ($p < 0,05$), „draugiškas“ ($p < 0,005$) ir „demokratiškas“ ($p < 0,05$).

2 pav. Dėstytojų požiūris į mokymąsi bendradarbiaujant ir mokymąsi paskaitose

IŠVADOS

1. Gauti rezultatai parodė, kad, vykstant švietimo reformai, Lietuvos mokytojai, kaip ir aukštųjų mokyklų dėstytojai, be tradicinių mokymo metodų, vis daugiau vertina ir mokymo(si) grupėse (pvz., mokymosi bendradarbiaujant) metodą.

2. Tyrimo rezultatai leidžia padaryti išvadą, kad studentai mokytojai, kaip ir universitetų dėstytojai, pozityviau vertina mokymąsi bendradarbiaujant nei tradicinį mokymą(si) ($p < 0,01$). Šį mokymosi metodą vertina kaip „demokratiškesnį“, „atsakingesnį“, „kūrybiškesnį“, „aktyvesnį“ ir „draugiškesnį“ nei tradicinį mokymą paskaitose.

3. Demokratiškesnių bei aktyvesnių mokymo(si) metodų diegimas (didžioji dalis dėstytojų ir apie 50% studentų-mokytojų teigė, kad dirba grupėmis ir mokymosi bendradarbiaujant metodu) bei aukštas jų vertinimas, nors šis metodas buvo įvertintas kaip „sunkesnis“, sudaro prielaidas bendrosioms programoms įgyvendinti.

TEACHERS' AND STUDENTS' THINKING OF TRADITIONAL AND COOPERATIVE LEARNING

Dauguolė Beresnevičienė and Margarita Teresevičienė

S u m m a r y

Educational reform in Lithuania was presented in the 1991 conference "The Concept of National Educational Reform". The main aspects at the moment are as follows: the implementation of a national curriculum, publishing new textbooks, and innovating the teacher-training curriculum at high schools and universities.

The central focus of the paper is university teachers thinking and student-teachers' thinking about traditional and cooperative learning at universities. The main goal of this study was to find out more about university teachers' thinking and student-teachers' thinking of traditional and cooperative learning. This is quite a new method of learning in Lithuanian universities.

45 students-teachers seeking a Master's degree and 15 university teachers holding Doctorate degrees anonymously completed a Semantic Differential type scale which asked them to rate traditional and cooperative learning in terms of 19 bi-polar rating factors.

The data indicates that students-teachers as well as university teachers think more positively about teaching and learning in groups than in traditional lectures. This difference was significant ($p < 0.01$). Both groups of participants evaluated cooperative learning as more "active", "creative", "friendly", "democratic", and "responsible" than traditional learning and teaching. Contrary to the students, university teachers thought that cooperative learning was more "difficult" than traditional learning ($p < 0.05$).

LITERATŪRA

1. Beresnevičienė D. Nuolatinis mokymasis Lietuvoje. Vilnius: PL, 1995.
2. Beresnevičienė D., Butkienė G., Teresevičienė M. Mokytojas nuolatinio mokymosi sistemoje // Švietimo reformos gairės. Vilnius: VLC. 1993. P. 302–312.
3. Bramlett R. R. Implementing Cooperative learning: A Field Study Evaluating Issues for School-Based Consultants // Journal of School Psychology. 1994. Vol. 32. No 1. P. 67–84.
4. Cooper P., McIntire D. Patterns of interaction between Teachers' and students' classroom. Thinking, and their Implication for the Provision of learning Opportunities // Teaching and Teacher Education, 1994. Vol. 10. No 6. P. 633–646.
5. Dunne E., Bennett N., Austin L. Teacher thinking and the implementation of cooperative learning in the Classroom 5th EARLI Conference: Aix-En-Provence, France, 1993.
6. Johnson D. W., Johnson R. T., Smith R. A. Active Learning: Cooperation in the College Classroom. Interaction Book Company, 1991.
7. Kyriakon Ch., Wilkins M. The impact of the National Curriculum on teaching Methods in British secondary schools. 5th European Conference for Research on learning and Instruction: Aix-En-Provence, France.